

جادانه‌های «بیات»

ندا سبحانی

خبرنگار

پنجم آذرماه سالروز درگذشت زنده یاد بابک بیات است؛ آهنگساز، نوازنده و تنظیم‌کننده نام‌آشنای موسیقی ایران. هنرمندی که نامش در تاریخ موسیقی ایران ثبت شد و آثارش همچنان زرمزه نسل امروز است. او علاوه بر ساخت ملودی، دستی توانا در موسیقی فیلم داشت و آثار ارزشمندش و جوایزی که در این زمینه دریافت کرد، گواه این موضوع است. نکته دیگر تربیت خوانندگان‌اژی جمله محمد اصفهانی، حمید حامی، مانی رحنما و نیما مسیحا در ژانر موسیقی پاپ است که همچنان صدایشان شنیدنی و غیرتکراری است. اما شاخصه کارهای بابک بیات سبک او بود که در موسیقی، بویژه موسیقی پاپ رقم زد و دیدگاه و تفکر متفاوتش در ساخت ملودی، موجب شد، امضای کارش همچنان باقی بماند. موضوع مهم و قابل توجهی که در آهنگسازان امروزی کمتر دیده و شنیده می‌شود و به گفته کارشناسان این حوزه، آثارشان در مدت زمان کوتاهی به فراموشی سپرده می‌شوند و دچار تاریخ مصرف شده‌اند.

■ **هنرمثینی بادو شاعر و تنظیم‌کننده بزرگ**

محمدرضا چراغعلی، موسیقیدان، آهنگساز و تنظیم‌کننده موسیقی سینما و تلویزیون از جمله هنرمندان شناخته شده این‌حوزه معتقد است: «ضعف عمده در تولید موسیقی‌های پاپ امروزی کم‌سواد ی است.» این آهنگساز که کارنامه پرباری طی سال‌ها فعالیتش از خود به جای گذاشته در گفت‌وگو با «ایران» درباره بابک بیات و فعالیت‌های او درعرصه موسیقی اظهار کرد: «آغاز فعالیت‌های درخشان زنده‌یاد بابک بیات به اوایل سال ۱۳۵۰ برمی‌گردد، دورانی که دیدگاه و تفکرات اجتماعی مردم متفاوت با امروز بود و نسبت به انتخاب و شنیدن ترانه‌های اجتماعی، سطح تفکر بالاتری داشتند و خوشبختانه آن دوران مصادف شد با تولیدات موسیقی بابک بیات. دیگر اقبال خوب این آهنگساز، همراهی و آشنایی‌اش با دو شاعر و ترانه‌سرای شناخته شده کشورمان احمد شاملو و ایرج جنتی عطایی بود؛ ارتباط و دوستی‌ای که موجب گردید آنچه امروزه با عنوان موسیقی بابک بیات به گوش می‌رسد و معرفی می‌شود، علاوه بر ملودی‌های زیبا، محوریت‌اش روی کلام باشد و موسیقی کام‌محور، نمود بیشتری پیدا کند. ضعفی که متأسفانه در موسیقی‌های امروزه دیده و شنیده می‌شود و آنچه که به گوش می‌رسد معرف موسیقی‌های ریتم‌محور است؛ موسیقی‌هایی که محتوای ارزشمندی برای مخاطب ندارد. بر این اساس، می‌توان سال‌های ۱۳۵۰ شمسی یا ۱۹۷۰ میلادی را دوران درخشان موسیقی پاپ معرفی کرد و اغلب فعالیت‌های آقای بیات مربوط به همان برهه تاریخی است و همان‌طور که قبل تر هم اشاره کردم محاصل هنرمثینی با شاعران بزرگی همچون احمد شاملو و ایرج جنتی عطایی، یکی از دلایل مهم موفقیت و ماندگار آثا‌ر بابک بیات در موسیقی ایران است چرا که تفکرات این دو ترانه‌سرا، توانست در موسیقی آن دوران و موسیقی بابک بیات تأثیر بسزایی بگذارد.»

آهنگسازی و دیدگاهش به موسیقی پاپ بیان داشت: «همان‌طور که قبل تر اشاره شد، فعالیت حرفه‌ای بابک بیات درعرصه موسیقی، به قبل از انقلاب برمی‌گردد و در آن دوران تمرکز او بیشتر بر ملودی‌های ساده بود. لازم به ذکر است، ساخت ملودی برگرفته از سلیقه شخصی آهنگساز و درک و دریافت صحیح او از محتوای کلام است. دیدگاهی که می‌تواند روی مخاطب بسیار اثرگذار باشد.»

به پیشواز جوایز «اسکار ۲۰۲۳»

مجسمه‌های پنهان شده در پاکت!

رمال روحانی

خبرنگار

اهدای جوایز اسکار ۲۰۲۳ زودتر از ۲۲ اسفندماه صورت نمی‌گیرد اما مقدمات این امر، از مدتی پیش آغاز شده و حتی بخشی از جوایز اولیه توزیع شده و رای‌گیری اولیه از واجدان شرایط هم طی روزهای ۲۱ تا ۲۴ آذر انجام خواهد پذیرفت.

این نود و پنجمین دوره برگزاری مراسم اسکار است و نهاد مجری آن که آکادمی علوم سینمایی و هنرهای تصویری (با نام اختصاری آمپاس) است، هر ساله در یک فرایند طولانی که حداقل پنج ماه را دربرمی‌گیرد، اقدام به شناسایی بهترین‌های سینما در سال سیری شده و اهدای مجسمه‌های طلایی اسکار به آنها در شاخه‌های مختلف می‌کند.

اگر در ادوار نخست اسکار که از سال ۱۹۲۷ به اجرا درآمد، تعداد شاخه‌های این جوایز از ۱۰ تا ۱۲ مورد فراتر نمی‌رفت، اینک به ۲۴ قسمت بسط یافته و پار بین‌المللی آن نیز بسیار بیشتر شده است. بر اثر این فرایند جوایزی که از سال ۲۰۰۲ تا عملاً فقط به مجسمه سینمای آمریکا و هنرمندان و فیلم‌های آن منحصر می‌شد، اینک هر کشور ارائه‌کننده کارهای مطلوب و باکلاس و هر هنرمند خالق این گونه آثار را صرفنظر از هر ملیتی که داشته باشد، در برمی‌گیرد و به‌تبع آن توجه عمومی و میزبان رویکرد سایر کشورها به جوایز اسکار هم فرونی گرفته است.

■ **به‌شنیدن آثار مبتذل عادت کرده‌ایم**

نکته دیگر همکاری بابک بیات با تنظیم‌کنندگان بزرگی همچون محمد اوشال و واورژان و اقبال خوش هم‌نشینی و همکاری با ترانه‌سرایان و تنظیم‌کنندگان شناخته شده و کاربلد در خلق آثار ماندگار اوبسیار اثرگذار بوده است. نکته دیگر دیدگاه و تفکر بابک بیات به موسیقی است که توانست مخاطبان بسیاری را جذب خود کند و اغلب جوانان با موسیقی او ارتباط خوبی داشتند. دیدگاهی که منجر به پدید آمدن سبک خاصی در موسیقی پاپ شد و امضای کار آقای بیات بر پریای آن باقی ماند، سبکی که همچنان مورد توجه برخی از خوانندگان، آهنگسازان و نوازندگان و حتی نسل جوان نیز است و از آن الگوبرداری می‌کنند و بهره می‌برند اما در این دوره اگر بهترین کارها هم تولید شود، تأثیرچندانی بر مخاطب ندارد و جای تأسف است که باید بگوییم مردم ما به شنیدن آثار مبتذل عادت کرده‌اند. این در حالی است که در آن دوران هم آثار خوانندگانی چون فرهاد مهرداد و فریدون فروغی و… واین موسیقی‌ها در کنار هم قرار داشتند و موسیقی‌های متفکر و وابسته به کلام هم جایگاه خود را داشتند.

■ **کم‌سوادی در موسیقی پاپ**

ضعف در محتوای کلام و ترانه بویژه در موسیقی پاپ، موضوعی است که بارها و بارها مورد انتقاد مخاطبان جدی موسیقی و کارشناسان این‌حوزه بوده و هست؛ ترانه‌هایی سطحی و گاهی مبتذل که مورد سلیقه برخی از خوانندگان این ژانر نیز قرار گرفته است. محمد رضا چراغعلی، در این باره گفت: «نقطه ضعف عمده در تولید موسیقی‌های پاپ امروزی کم سواد ی است.جالب است بدانید ۸۰ درصد آهنگسازان نسل جدید حتی نمی‌توانند یک غزل حافظ را به‌طور کامل بخوانند و جای تأسف است که بگوییم سواد عمومی و سواد کلاسیک بسیار افت کرده و وقتی از این آهنگسازان جوان سؤال شود این کار را با چه هدفی تولید کرده‌اید در پاسخ می‌گویند برای فعالیت می‌کنند یا علاقه‌مند به حرفه خود هستند یا به‌دنبال انتشار کارهایی‌اند که هیچ تفکری در پس آن قرار ندارد.» محمدرضا چراغعلی، در سی و ششمین جشنواره موسیقی فجر عضو هیات انتخاب گروه‌ها و آثار بخش موسیقی پاپ بوده و سال‌ها فعالیت در این عرصه او را با دیدگاه‌های مسئولان در وزارت فرهنگ و ارشاد و همچنین رسانه ملی آشنا کرده است. او در ادامه افزود: «تولیدات مرکز موسیقی صدا و سیما آثاری است خاص بخش موسیقی شبکه‌های این سازمان، در واقع برنامه‌ای مستقل موسیقی در شبکه‌های تلویزیونی وجود ندارد و تولید آثار وابسته به مرور رویدادهای تقویمی شده است. به‌طور مثال ساخت موسیقی برای هفته دفاع مقدس یا میلاد امام رضا(ع) و… و باید بگوییم موسیقی را برای ذات موسیقی نمی‌خواهند. تلاش تهیه‌کنندگان دولتی هم بیشتر بازگشت مالی خودشان است تا تولیدات خوب، همچنین تهیه‌کنندگان خصوصی هم به دنبال موسیقی‌های سطحی رفته‌اند. در واقع ۸۰-۷۰ درصد تولیدات موسیقی در دنیا به سبب نگاه تفریحی است که به آن وجود دارد و شاید ۲۰-۳۰ درصد از این تولیدات تفکر و اندیشه باشد.»

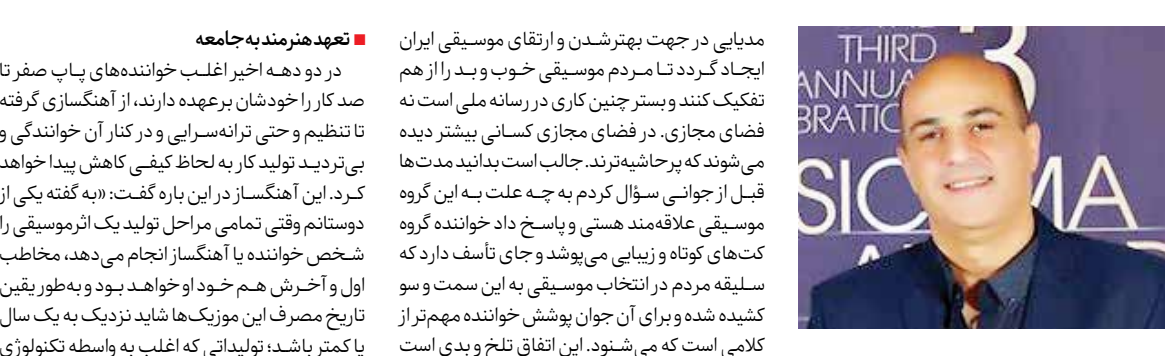
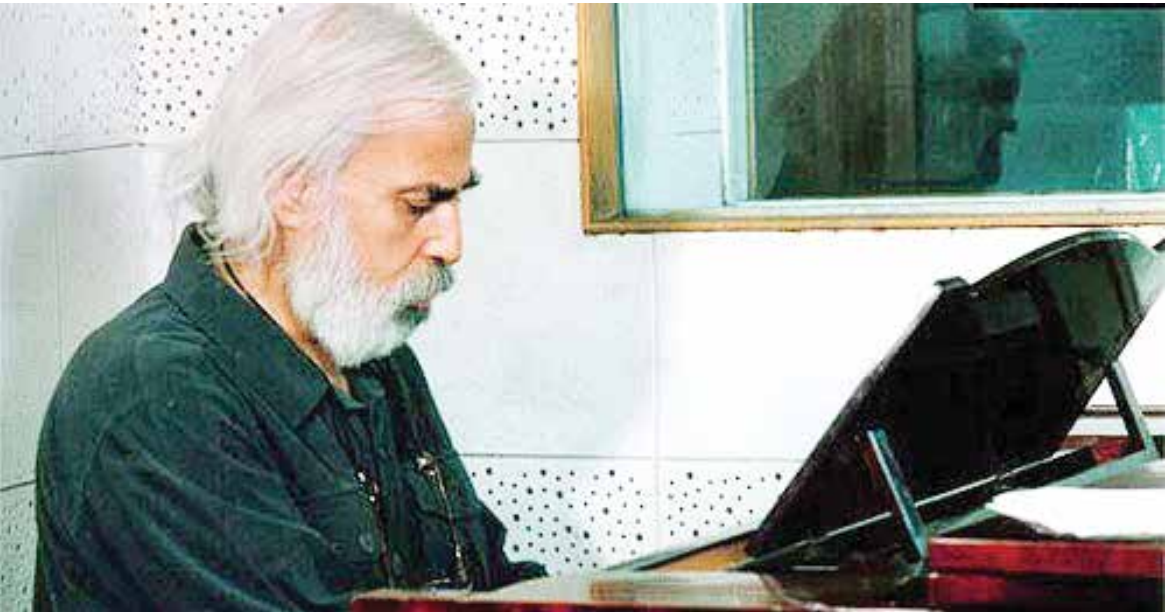
با این اوصاف، موسیقی در کشورما نیاز به توجه و حمایت بیشتری دارد بویژه از سوی متولیان چرا که این هنر، علاوه بر دارا بودن جایگاهی ویژه، مدیا بسیار قدرتمندی است و شاید هم خطرناک. به این دلیل که می‌تواند در مدت زمان شاید کمتر از ۲۴ ساعت پیام یک ترک یا تک آهنگ را به گوش ۸۰ میلیون نفر برساند و این نشان از اثرگذاری موسیقی است.»

■ **نباید به حوزه فرهنگ و هنر نگاه سیاسی داشت**

به گفته این آهنگساز و تنظیم‌کننده «برخی سیاست‌ها در کشور مانع از تولید موسیقی خوب است.» او در ادامه افزود: «بخشی از رسالت هنر و بویژه موسیقی بیان مشکلات جامعه است اما متأسفانه گاهی بی‌انگاری و دخنده‌های اجتماعی با مخالفت‌هایی روبه‌رو شده است و برداشت‌های سیاسی از آن می‌شود. براین اساس ترجیح‌شان رواج موسیقی‌های عاشقانه با کلام‌های سطحی و بی‌محتوای است و جای تعجب است که مردم ما نیز به شنیدن این موسیقی‌ها علاقه‌مند و راغب هستند. من همیشه قهقهه ام و بار دیگر تکرار می‌کنم نگاه هنرمند با سیاست جدا است و نباید به حوزه فرهنگ و هنر نگاه سیاسی داشت.

اما به‌طورکلی به باور من سالیان جوایز است و کامل‌شده، نگاه جدی به موسیقی بسیار نداشته و این هنر اصیل و کهن، هیچ گاه مقوله مهمی نبوده و حامی ندارد. به‌طورمثال اگر من نوعی بخواهم کاری تولید کنم نیاز به بودجه لازم است، اگر هم محصولی

محمد رضا چراغعلی، موسیقیدان، آهنگساز و تنظیم‌کننده به بهانه سالروز درگذشت بابک بیات از رمز ماندگاری آثار بزرگانی چون او و شرایط امروز موسیقی پاپ می‌گوید

مدیایی در جهت بهتر شدن و ارتقای موسیقی ایران ایجاد گردد تا مردم موسیقی خوب و بدر را از هم تفکیک کنند و بستر چنین کاری در رسانه ملی است نه فضای مجازی. در فضای مجازی کسانی بیشتر دیده می‌شوند که پرچاشیه‌ترند. جالب است بدانید مدت‌ها قبل از جوانی سؤال کردم به چه علت به این گروه موسیقی علاقه‌مند هستی و پاسخ داد خواننده گروه کت‌های کوتاه و زیبایی می‌پوشد و جای تأسف دارد که سلیقه مردم در انتخاب موسیقی به این سمت و سو کشیده است و برای آن جوان پوشش خواننده مهم‌تر از کلامی است که می‌شوند. این اتفاق تلخ و بدی است که در دنیای پست مدرن شکل گرفته، یعنی حاشیه از متن پررنگ‌تر شده است تا بدانجا که خواننده‌های جوان برای بهتر دیده شدن هزینه‌های بسیاری متحمل می‌شوند. به‌طور مثال برای انتشار هر ترک یا تک آهنگ در فضای مجازی می‌بایست مبلغی حدود ۱۵۰ میلیون تومان پرداخت کنند تا مخاطب جذب کارهایی شود که تاریخ مصرف کوتاهی دارند و در ادامه با برگزاری کنسرت پی در پی، مبلغ هزینه شده را شاید ۱۰ برابر بیشتر کسب می‌کنند.»

■ **می‌گویند تفکراتم قدیمی است**

محمدرضا چراغعلی در ادامه صحبت‌های خود، همچنان به بهتر شدن وضعیت موسیقی در ایران و جایگاهش تأکید بسیاری دارد و در این باره می‌گوید: «من یک موزیسین هستم و حرفه‌ام موسیقی است و ۹۰ درصد کارهایی که طی سال تولید می‌کنم، سفارشی است و شاید ۸۰ درصد این کارها مورد سلیقه من نباشد اما متأسفانه امرارمعاش زندگی‌ام از این راه و حرفه است و بودجه‌ای برای تولید کارهایم ندارم و حتی اگر کاری تولید کنم نمی‌توانم به گوش مخاطب برسانم و هیچ حمایتی هم نخواهیم داشت.» چراغعلی درباره اینکه تولید کارهای سفارشی چقدر به سلیقه آهنگساز نزدیک است، پاسخ داد: «قطعا کارهای سفارشی چندان مورد سلیقه و علاقه آهنگساز نبوده و نخواهد بود و او را از انتخاب و اندیشه‌اش دور خواهد کرد. در دوران فعالیت هنری زنده‌یاد بابک بیات، وقتی اثری منتشر می‌شد خواننده با همین قطعات کنسرت برگزار می‌گرد و درآمد داشت و بار دیگر این همکاری با آقای بیات شکل می‌گرفت و ادامه داشت و کارهای تازه‌تر تولید می‌شدند، اما دیدگاه خواننده‌های امروزی تغییر کرده و اینگونه نیست به گونه‌ای که کمتر سراغ آهنگسازی چون من می‌آیند و تفکر من را قدیمی و سنتی می‌انند.»

محمدرضا چراغعلی در ادامه افزود: «جنس ماندگاری تولیدات فرهنگی و هنری این روزها تغییر کرده است و شاید اگر در همین دوره آقای بیات کاری تولید می‌کرد آثارش شنیده نمی‌شد.»

عکس: اسپنا

سیدی را به آکادمی مذکور به عنوان نماینده خود معرفی کرده و بزودی مشخص می‌شود که این فیلم نظر مثبت اولیه آکادمی را برای راهیابی به فهرست کوتاه این نهاد جلب کرده است یا خیر. این فهرست معمولاً ۹ فیلم را دربرمی‌گرفت اما سال پیش آکادمی اسکار نام ۱۰ فیلم را در این فهرست کوتاه و اولیه قرار داد. «جنگ جهانی سوم» با سناریویی از خود سیدی، آریبن وزیر دفتر و آزاد جعفریان و با بازی محسن تنابنده، مهسا حجازی، ندا جبرائیلی و نوید محمدزاد در نقش‌های اصلی، شهریورماه امسال در جشنواره معتبر ونیز ۲۰۲۲ در بخش اصلی و مسابقه‌ای بلکه در قسمت جنبی موسوم به «افق‌ها» درخشید و هم جایزه بهترین فیلم این قسمت را برد و هم جایزه بهترین بازیگر مرد را توسط محسن تنابنده به‌دست آورد. با این اوصاف باید صبر کرد و دید از میان بیش از

۵

■ سه‌شنبه ۸ آذر ۱۴۰۱

■ سال بیست و هشتم

■ شماره ۸۰۶۵

فرهنگی

در نشست خبری سومین دوره

«کاتینو» مطرح شد

فیلمسازی فقط با ۵ میلیون تومان

فرهنگی / «کاتینو» به ایستگاه سوم رسید؛ دوره تربیتی باشگاه فیلم سوره که هدف از آن تربیت نسل جدیدی از فیلمسازان در باشگاه فیلم سوره با انتخاب نوجوانان و جوانان مستعد و دغدغه‌مند است. نشست خبری این رویداد ظهر روز گذشته (۷ آذرماه) با حضور محمدجواد موحد مدیرعامل باشگاه فیلم سوره و حسین دارابی کارگردان سینما برگزار شد.

در ابتدای این نشست پس از اکران چند فیلم کوتاه از محصولات کاتینو و رونمایی از پوستر این دوره فیلمسازی، موحد با اشاره به اهداف تأسیس باشگاه فیلم سوره گفت: «آثاری مثل «بیست و یک روز»، «مصلحت»، «دیدن این فیلم جرم است»، «سریال «تازه وارد» و … را فیلمسازی تولید کردند که قسمت اعظم کارشان یا همه مسیر فیلمسازی خود را در اینجا سپری کرده‌اند.»

او با اعلام این مطلب که خروجی‌های «کاتینو» وارد دوره‌های «کات» می‌شوند، در توضیحات تکمیلی افزود: «در واقع تفاوت کات و کاتینو در سن افراد است؛ کاتینو مخصوص بچه‌های ۱۷ تا ۲۵ ساله است اما یک چیزی مشترک است و آن این است که اگر کسی می‌خواهد وارد کات یا کاتینو شود باید حتما یک فیلم ساخته باشد حتی با موبایل. یک تفاوت دیگر این است که برای دوره کات افراد باید چند دوره سینمایی گذارنده باشند. ما کاتینو را ایجاد کردیم که خروجی‌های آن ورودی‌های کات باشد.»

موحد همچنین با اشاره به بودجه‌ای که در اختیار ورودی‌ها می‌گذارد تا فیلم بسازند، اظهار کرد: «ما ۱۳ فیلم ساختیم که از یازده فیلم به شکل جداگانه حمایت ۵ میلیونی داشته‌یعنی چیزی ۵۵ میلیون تومان هزینه این یازده فیلم شد ضمن اینکه خود برگزارش دوره هم برای ما خیلی کم هزینه درآمد.»

در بخش دیگر این نشست مدیرعامل باشگاه فیلم سوره از فعالیت در حوزه فیلم‌نامه‌نویس و تهیه‌کنندگی گفت: «ما توان این را نداریم که در همه مشاغل سینما ورود کنیم پس به این نتیجه رسیدیم شاید در دو رکن تولید اثر هم بتوانیم ورود کنیم یکی فیلم‌نامه‌نویسی و دیگری تهیه‌کنندگی بود. دوره «جوهره» که مربوط به بخش تربیت فیلم‌نامه‌نویسی است ناظر به همین بخش است. نمود درصده این افراد هم خانم‌ها هستند.»

طبق گزارش مهر، حسین دارابی نیز از لزوم خروج از فضای بازی و شومنی گفت: «تنها با اسم مرکز توانمندسازی و آوردن یک سری بودجه هیچ اتفاقی رخ نمی‌دهد. خودم روزی فکر نمی‌کردم من را در سینما راه بدهند. اما کارم را همین‌جا آغاز کردم و دوستان هم صبوری کردند. باشگاه فیلم سوره فقط یک ساختمان نیست بلکه اینجا چیزی جریان دارد که فقط خود بچه‌های باشگاه می‌توانند ادامه‌اش دهند. اینجا یک سری قوانین نانوشته دارد که باعث می‌شود خروجی آن همین آدم‌ها باشند. خیلی از بچه‌ها وامدار این باشگاه هستند. اینجا یک روحی دارد که همان ما را وادار به کار می‌کند. اینجا یک فضای گعده‌ای در جریان است و انگار ما با هم زندگی می‌کنیم. اینجا یک کار واقعی با بودجه‌های کم رخ می‌دهد، این بودجه پنج میلیونی واقعاً یک شوخی است اما ما هم همین‌طور فیلم ساختیم. با یک اسم و با یک مدیر نمی‌توان کارها را از پیش برد. اینجا یک فضای رقابتی دارد اما در عین حال بچه‌ها با یکدیگر رفیق هستند و در کارها به یکدیگر کمک می‌کنند. علی شمس، محمدرضا خرمندان، محمدصادق حسینی، احسان ثقفی، باقر مفیدی‌کیا، مصطفی رضوانی و … از خروجی‌های این باشگاه هستند. این نکته را هم باید اضافه کنم که طی سال‌های اخیر ما هم آموزش سینما می‌دادند اما مهم‌ترین بخش کار سینما، تجربه کردن است و باشگاه این وظیفه را بر عهده دارد.» او همچنین گفت: «تولید ملی به شکل واقعی در اینجا جریان دارد. این عقلانی‌تر است که افراد ابتدا اینچنین محک بخورند و در ادامه بودجه بیشتری بگیرند به‌نظرم حالا بقیه باید به دنبال بچه‌های باشگاه فیلم سوره باشند و بودجه‌ها به این سمت سرازیر شود. اینجا بچه‌ها سلیقه مختلف هم دارند اینچنین نیست که بچه‌ها فقط فیلم درباره شهدا بسازند.»